

Jeg vil starte med at fortælle om en oplevelse, der virkelig gjorde indtryk på mig. Jeg var for nogle år siden ude og samle penge ind – for Red Barnet – sammen med mine børn. De skiftedes til at ringe på døren og spørge borgerne om penge. Og nu var det den yngstes tur. *”Hej, øhh, ku’ du tænke dig at give nogle penge til fattige børn i Danmark og hele verdenen?”* spurgte hun. Og manden kiggede direkte på hende - hun var på det tidspunkt 5 år – og sagde: *”du kan tro nej, jeg betaler så meget skat i forvejen, så udsatte børn og alle de andre problemer, ja, det må staten sgu løse!”* – og så smækkede han døren i.

Min datter var helt paf. Og selvom det kunne være blevet sagt på mange andre mere børnevenlige måder, så havde manden jo på en måde ret. *”Nogen må gøre noget, men det er ikke mig”*...

Som den belgiske demokratiforsker David van Reybrouck udtalte allerede for 10 år siden: *”Magtesløshed er nøgleordet i vores tid: Den magtesløshed, borgerne oplever over styret, det nationale styre over for Europa og Europa over for verden. Alle kigger ned på det rod, der udfolder sig under dem, og så kigger de op – ikke længere med tro og håb, men med desperation og vrede. Magten i dag er en stige, som vi alle står på og bander.”* (Citat slut)

Min tale skal derfor handle om noget, der virkelig ligger mig på sinde: Hvordan vi bevæger os **væk fra en velfærds-stat og over mod et velfærds-samfund**, hvordan vi som civile, eller som borgere, medborgere, mennesker får gen-aktiveret vores handlekraft og autonomi – hvordan vi går fra offer til agent, hvordan vi går fra statist til hovedperson. At gå fra velfærds-stat til velfærds-samfund handler for mig om at vi går fra magtesløshed, hjælpeløshed og mismod og over mod ansvar, frihed og fællesskab.

I dag hylder vi rundt om i hele landet at Danmark for 174 år siden blev et demokrati med ansvar, frihed og fællesskab som kerneelementer. Før Grundloven byggede samfundet på kongens magt og enevældens iboende hierarki og privilegier. Men med Grundloven blev Danmark til en retsstat, styret af folket, hvilende på en stærk tiltro til markedet, frivilligheden og civilsamfundet med lige rettigheder, et frit marked og privat ejendomsret. Med Grundloven fik danskerne rettigheder over sig selv – og dermed frihed og ansvar for sig selv. Og på denne Grundlovens dag er det netop

vigtigt at huske at Grundloven lagde op til et stærkt og virkelystent samfund - og ikke op til en stor velfærdsstat.

Men hvad betyder egentligt ordet velfærd? Den danske ordbog definerer velfærd som *”en persons eller gruppes sundhed, lykke og trivsel, især med hensyn til materielle goder og social tryghed”*. Og som manden, der smækkede døren i hovedet på min datter, sagde: *velfærden, ja den må staten stå for!*

Mandens ord blev hængende hos mig. Vi gik ind i 2019 valgkampen og Mellempfolkeligt Samvirke kørte kampagne med store bannere, hvor der stod: Afskaf børnefattigdom. Det var svært at være uenig i det ønske. Men det provokerede mig en smule, at det var et budskab KUN til staten – de kunne lige så godt have skrevet: Afskaf børnefattigdom ovenfra. Jeg havde selv gået i noget tid og tænkt over børnefattigdom og de 400 fattige børn i Gentofte.

På Christiansborg diskuterede man frem og tilbage størrelsen på integrationsydelsen og kontanthjælpen, da Alex Vanopslagh en dag sagde noget i retningen af at den liberale tankegang om forandring er, at den – så vidt det er muligt – bør skabes i civilsamfundet og mellem mennesker. Nedefra, ikke ovenfra.

Og pludseligt følte det hele meget mindre magtesløst. Præcis som når mine klienter indser at hverken jeg - eller deres omgivelser - kan redde dem, men at de selv kan gå i gang med at skabe den forandring de ønsker i deres liv. Man går fra statist til hovedperson eller fra magtesløshed til handlekraft. Kunne vi mon ikke afskaffe børnefattigdom lokalt? Civilt? Ved at vi gik sammen om vores nabo-borgere og hjalp vores næste og vores nærmeste. 400 lokale børn, og selvom det var 400 for mange, så var det alligevel et tal, der var til at overskue.

Og så tog den ene dag alligevel den anden – og tiden gik. I oktober 2021 ringede LAs Gentofte-spidskandidat Kasper Heumann Kristensen til mig med en idé. Kaspers kone var lige kommet hjem fra kiosken, hvor kioskejeren havde bedt nogle 12-13-årige om at "vente til damen var gået ud", så han kunne sælge alkohol til dem.

Kasper spurgte, om vi ikke skulle gøre noget, og jeg sagde ja uden at tøve. Dagen efter havde vi stiftet forældre-initiativet "Gentofte Sammen mod Ungdomsdruk", og det startede en civil bevægelse i Gentofte. Lovgivningen forbyder allerede salg af alkohol til unge under 16 år, men vi ville kigge kiosk- og butiksejerne i øjnene og forpligte dem moralsk til altid at overholde den lov. 500 klistermærker blev trykt, og vi brugte timer på at køre rundt og snakke med salgsstederne og sætte klistermærker op.

Vi startede en Facebookgruppe og inden længe kørte mange forskellige forældre rundt i Gentofte med klistermærker og et forpligtende brev. Dernæst lavede vi en

startpakke til grundskolen, som oplyser om alkohol, om unge og alkohol, og særligt i Gentofte og som konkret beskriver hvad forældre, unge og skoler kan gøre, hvilke emner de bør tale om, og hvilke aftaler de kan lave med hinanden, både på tværs af forældrene og sammen med børnene. For alkohol hører i virkeligheden ikke til i folkeskolen.

Mens vi startede denne civile bevægelse, havde jeg i øvrigt også travlt med noget andet. Vi var i efteråret 2021, og der var nemlig kommunalvalg i november - og jeg var i gang med at banke på borgernes døre. Som jeg nævnte i min opstillingstale, blev det til 113 timers dørbank. Jeg bankede på og sagde: *Hej, jeg hedder Marie Brixtofte og jeg stiller op til kommunalbestyrelsen og jeg går fra dør til dør her i de sidste 7 uger inden valget for at høre hvad du er særligt glad for i byen og hvad du kunne ønske dig anderledes.* Og så lyttede jeg og skrev ned. Og inden jeg takkede dem for deres input og gik videre, sagde jeg måske: *du kan tro, børnene vil jeg også kæmpe for.* Eller *du kan tro, der er ikke noget der ligger mig mere på sinde end de unges trivsel.* Eller *du kan tro, jeg vil også kæmpe for mindre bureaukrati.* Og så gik jeg videre, med en voksende notesbog fyldt med borgernes ønsker, drømme og gode idéer til en bedre by. Jo flere samtaler jeg havde, jo mere fik jeg et brændende ønske om at lave den forandring, som mange borgere håbede på.

For eksempel var der mange ældre, som fortalte, at de havde stået på venteliste i over tre år til ældreklubber, fordi kommunen ikke kunne finde lokaler til dem. Og så ringede jeg på hos provsten, som sagde at hun ville ønske, at kommunen brugte kirkens lokaler noget mere.... Der var masser af løse ender, som kunne samles. Men kunne jeg løse det fra rådhuset, hvis jeg blev valgt ind? Og skulle det hele løses fra rådhuset...?

Det blev tydeligt for mig, at forandringen skulle ske, og jeg begyndte at høre mig selv sige: *"Ved du hvad, hvis ikke jeg lykkes med det på rådhuset, så gør jeg det sgu civilt"*. Hvortil mange svarede: *"Så ring, for jeg vil gerne være med"*.

Efter valget stiftede jeg derfor "Gentofte Sammen" – som skulle fungere som en paraply af civile initiativer, hvor Gentofte-borgerne kunne få mulighed for at stå sammen og hjælpe hinanden som civile og i foreningslivet. Nu var der allerede

”Gentofte Sammen mod Ungdomsdruk” – og andre typer af ”Gentofte Sammen -om eller mod- et eller andet” kunne være initiativer, hvor der var uopfyldte behov hos borgerne, men de kunne også være at samle de civile initiativer, som allerede fandtes på et område. Idéen var, at alle borgere kunne være med til at skabe, udvikle og drive ”Gentofte Sammen”.

Det var pludseligt, som at slå en masser fluer med et smæk. Sådanne civile initiativer ville ikke kun forbedre byen, de ville også få os væk fra magtesløsheden og offermentaliteten om at ”nogen må gøre noget, men ikke mig”. Men disse civile initiativer ville også noget helt tredje. De ville gøre os nyttefulde. Og her kom jeg til at tænke på en artikel jeg læste på psykologistudiet af den norske psykolog Ruth Toverud, som hed: ”Being oneself and being of use”, og som handlede om at helt fra barnsben er det vigtigt for os – ikke kun at udvikle os til at blive os selv - men også til at være til nytte. Børn trives faktisk, når de får lov til at hjælpe til. Vi kan også genkende det fra os selv - vi har alle brug for at føle os nyttefulde.

I dag deltager 40 % af alle danskere aktivt i frivilligt arbejde – og en lang række undersøgelser viser, at frivilligt arbejde smitter positivt af på resten af vores tilværelse. Det fantastiske er, at dem, der arbejder frivilligt, generelt set oplever en større glæde ved deres almindelige arbejde og ser mere frem til at møde ind på arbejde næste dag. Undersøgelser viser også at frivilligt arbejde giver vores tilværelse mening og øger vores oplevelse af lykke. Og ofte giver vores frivillige arbejde også adgang til et fællesskab – et meningsfuldt fællesskab.

I slut februar sidste år, da krigen brød ud i Ukraine, var vi flere fra kommunalbestyrelsen som insisterede på at lave en pressemeddelelse, hvor vi skrev, at vi stod klar til at byde fordrevne Ukrainere velkomne med åbne arme. Borgmesteren kunne ikke lide det med de åbne arme - han blev bekymret for, at vi ville tilbyde noget vi ikke kunne holde, og jeg sagde: giv os 3 timer. Min tidligere partikollega i kommunalbestyrelsen Kristine Kryger oprettede med det samme facebookgruppen: Civilt initiativ – Gentofte Sammen om Ukraine – hvor vi spurgte Gentofte-borgerne om de kunne have Ukrainere boende i en måned eller to. Inden der var gået de 3 timer, var der over 50 senge klar. Det var da åbne arme!

Og det startede et nyt civilt initiativ. Jeg tog de første ukrainere ind selv. Dejlige Yuliia – en vidunderlig webdesigner og ingeniør på 41 år og hendes skønne dreng Stas (som faktisk endte med at bo hos mig i næsten et år, simpelthen fordi det fungerede så godt). Dernæst fik jeg placeret de første 50 mennesker som kom, men jeg var nu ved at drukne. For borgerne var også begyndt at tilbyde alt muligt andet end senge – nogle skrev, *jeg kan ikke have nogen boende men jeg har en kommode*, eller *jeg kan tilbyde arbejde*. Der var sågar én, der tilbød en blokfløjte.

Til sidst skrev jeg et opslag til de over 1000 medlemmer, der nu var i facebookgruppen – at jeg gerne ville invitere alle de mennesker, som ville hjælpe med at organisere alt hjælpen, hjem til mig den og den onsdag kl. 16. og så ventede jeg spændt. 15 mennesker dukkede op. Og så sad vi med ekstra stole rundt om mit spisebord og fordelte: hvem tager sig af jobs, hvem tager sig af sundhed, hvem tager sig af boligplacering osv. Og inden vi fik set os om, havde dem som stod for tøj og ting, åbnet – det de kaldte Free Shop i pedelboligen på Ordrup Gymnasium. Hver arbejdscele kørte sit eget spor og jeg tror vi fik placeret omkring 150 flygtninge inden kommunen selv var kommet på banen. Yuliia som boede hos mig var som sagt webdesigner, så Yuliia og jeg opdaterede hver dag sammen kalenderen med alle de arrangementer der var for ukrainerne – dansk undervisning her, tur til Bellevue teateret der. Jeg på dansk, Yuliia på ukrainsk.

I løbet af sommeren havde kommunen helt overtaget. Og det var som det skulle være. Nu var det måske ved at være tid til at få kigget på den børnefattigdom og de 400 børn i Gentofte. Og så startede jeg sammen med Socialpolitisk Forum – som er en ikke-partipolitisk organisation der kæmper for socialpolitikken i Gentofte – Vi startede sammen ”Gentofte Sammen mod Børnefattigdom”. Vi har mødtes en del gange over det sidste år, og alle mulige interesserede borgere er med – nogle gange er vi 14 mennesker i mit køkken. Vi har fået børnefattigdom på dagsordenen i kommunalbestyrelsen, vi har haft store artikler i villabyerne og Berlingske og vi har afholdt en konference. Pt er vi i gang med at etablere 400 kultur-friepas, som vil give disse børn med en forælder gratis adgang til kulturtilbud i kommunen, vi er ved at samle alle relevante indsats på en hjemmeside – og vi er ved at rulle en taskforce ud, som vil bestå af psykologer og socialrådgivere, og som vil prøve at hjælpe disse mennesker ud af fattigdom på den lange bane.

Potentielt kan denne civile paraply ”Gentofte Sammen” rumme mange flere bevægelser, og i virkeligheden er det kun fantasien, behovet, tiden og næstekærligheden, som sætter grænsen. Det næste initiativ, jeg forestiller mig, som kommer, bliver nok ”Gentofte Sammen om Seniorlivet”, men som det er med alle civile bevægelser vil der opstå præcis det, der er brug for - og det, der er energi på.

Da jeg skulle skrive denne tale, sad jeg og genlæste de tidligere interviews, som jeg har lavet om Gentofte Sammen. Der har jeg tidligere udtalt mig således: ”i virkeligheden er det forandringen, som er vigtig – og ikke hvordan vi får den skabt.” (citater slut) – Men jeg er faktisk lidt uenig...med mig selv... 😊 For alt hvad der kan løses civilt og nedefra, bør løses civilt og nedefra. For det første har vi argumentet om skattebremsen, som jeg nævnte i min opstillingstale: at den kollektive løsning ofte er mere ineffektiv, for hver eneste gang vi opkræver en skattekrone, spildes der en kæmpe andel – formegentligt over 30% - på administration og bureaukrati. Men sidestillet med det økonomiske argument er også et velfærdsargument – for nu ved vi jo at velfærd handler om vores *sundhed, lykke og trivsel*. Vi kommer tilbage til min tidligere ideologiske pointe: At jo mere staten løser for os, jo mere afhængige bliver vi af at ”nogen må gøre noget men ikke mig” – og jo mere magtesløse og hjælpeløse bliver vi derfor.

Inden for psykologiens verden taler man om dramatrekanten – hvor der er tre positioner – de tre spidser i trekanten og ingen af positionerne tager ansvar for sig selv. Der er offeret – som føler sig krænket og venter på at blive reddet. Der er krænkeren – som mener, at alle problemer er alle andres skyld. Og så er der redderen – som tager ansvar for offeret, men glemmer at tage ansvar for sig selv og derved brænder ud. Alle tre positioner er ustabile, så man vil veksle mellem disse tre positioner. Og jeg er bekymret for, at det er der, vi er havnet som samfund. Offermentalitet, krænkelssparathed og udbrændthed.

Så vi skal som borgere begynde at tage ansvaret tilbage. Hvis man synes der er et problem, skal man starte med at tænke på: hvad kan jeg gøre ved det? Jeg havde på et tidspunkt en 82-årig i terapi primært pga. hendes klimaangst. Magtesløsheden, uoverskueligheden, frygten havde aktiveret hendes amygdala – vores reptil-hjerne, der kan tre ting: kæmp, flygt eller frys – og hun var i en lammet frys tilstand af ”ulyst

til livet” (som hun kaldte det). Vi gik i gang med at kigge på, hvad der egentligt var hendes ansvar - dvs. alt hvad hun selv mente, hun kunne gøre. Mens hun gik hos mig, stoppede hun derfor med at spise kød, hun solgte sin bil og hun uddelte pjecer i hendes lokale by. Og så skrev hun til alle klimaoverførerne i Folketinget. Jo mere hun tog ansvar, jo bedre fik hun det. Og det gælder sådan set alle mine klienter. For der er altid noget vi kan gøre. Klimaet var bestemt ikke kun hendes ansvar, men det var også hendes ansvar.

Faktisk er det sådan, at et større amerikansk studie viser, at der siden 2005 har været klar tendens til at venstreorienterede unge oftere rammes af psykisk mistrivsel, depression og angst end borgerlige unge, og hypotesen er, at det har noget at gøre med at de mere højreorienterede unge har en følelse af at have magt over og føle ansvar for sit eget liv. Som jeg også nævnte i min opstillingstale, så er et af vores tre fundamentale psykologiske behov: behovet for autonomi, altså behovet for selvbestemmelse over eget liv. Det er derfor alfa omega, at vi som borgere, som mennesker, kommer væk fra den magtesløshed som David van Reybrouck kalder nøglen i vores demokrati-krise - og over mod at føle autonomi og ansvar.

Men hvis vi bare skal tage ansvar for os selv i bevægelsen fra velfærdsstat til velfærdssamfund – hvad så med fællesskabet? Faktisk er det samme pointe: jo mere staten står for, jo mindre vil man engagere sig i fællesskabet. Og jeg citerer nu fra Anders Foghs fantastiske bog ”Fra socialstat til minimalstat”: *”En ansvarsfølelse er blevet afløst af en krævementalitet. Når alle skal betale ekstremt høje skatter til socialstaten, vokser den følelse frem, at det gælder om at malke det offentlige system for flest mulige penge. Hjælp fra det offentlige bliver ikke betragtet som en sidste udvej i tilfælde af social trang, men som en ubetinget ret affødt af skattebetalingen. Bidraget til fællesskabet skifter helt karakter. Fra at være en overførsel til dem, der virkelig har behov for hjælp, bliver det en entré til socialstatens omfordelingskamp, hvor hver enkel forlanger fuldt udbytte for indgangsbetalingen. Kollektivisterne har ikke styrket den enkelte borgers ansvarsfølelse over for de svage i samfundet. Tværtimod er skattebilletten blevet et afladsbrev for netop intet at foretage sig personligt. Og dette er netop socialstatens paradoks: statsliggørelsen er sket med den begrundelse at fællesskabet skal styrkes. Men resultatet har tværtimod været voksende egoisme og selvtilstrækkelighed, fordi statsliggørelsen har udtyndet det ægte folkelige fællesskab*

og fordi ansvaret er flyttet væk fra den enkelte over til anonyme og ansigtsløse offentlige kasser. Egoismen er sat i system i socialstaten, hvor hver især kæmper for den størst mulige bid af statskagen.” (citater slut). Puha. Det var kloge ord, skrevet allerede i 1993.

Men vi sidder også i en hønen-og-ægget situation. For som manden, der smækkede døren i hovedet på min datter sagde: *”jeg betaler så meget skat at problemerne, dem må staten sgu løse”*. Vi vil have noget for alle vores skattekroner, når nu vi betaler dem! Så når der står i regeringsgrundlaget at Regeringen ønsker at bevæge Danmark fra en velfærdsstat til et velfærdssamfund med meget mere lokal frihed, selvbestemmelse og forandringskraft, så håber jeg at mine medpolitikere på Christiansborg har modet til: lavere skat, færre skatter, et simplificeret skattesystem, mindre administration og bureaukrati, langt mindre statslig og kommunal regulering, mere frit valg, større mulighed for crowdfunding og lokale initiativer, større frihed i foreningslivet, styrkelse af muligheden for selvejende og private velfærdsløsninger – såsom fx Gentofte Børnevenner - og udlugningen af vores love og ændret lovgivning. Jeg vil hvert fald gøre mit bedste for at dette sker.

Og mens vi alle venter på denne forandring ovenfra, så skal vi beslutte os for, at det gør vi ikke som ofre, der venter på at ”nogen – her staten – må gøre noget men ikke mig” eller som krænker, der opgivende tænker, at det er hele også bare er systemet skyld. Så må vi træde ud af dramatrekanten og starte med os selv og tænke: hvad kan jeg selv gøre for at vi bevæger os væk fra en velfærds-stat og over mod et velfærdssamfund - hvad er min del af ansvaret – og hvad er mine handlemuligheder, her og nu? Og ja, i starten mærker man måske en uvilje til at gøre noget, fordi vi nok alle er lidt enige med manden, som smækkede døren i hovedet på min datter. Men på denne grundlovens dag – hvor vi mindes med taknemmelighed at med Grundloven fik danskerne rettigheder over sig selv – og dermed frihed og ansvar for sig selv – lad os på denne vigtige dag, beslutte os for ikke kun at spørge hvad mit land kan gøre for mig, men også hvad jeg kan gøre for mit land.